

Висновки. Основним напрямом у дослідженні є: визначення критеріїв оцінки містотвірних факторів; опрацювання системи їх взаємодії; визначення “правил комбінації” сукупності містотвірних факторів та співвідношення їх дії у містотвірному процесі в окремі історичні періоди. Такий підхід дає змогу визначити основні характеристики містотвірного процесу, механізм формування історичної мережі міст та її кількісні та якісні характеристики в окремі історичні періоди на основі охоплення кількісними методами широкого кола об’єктів містобудування від VI–VII ст. до XXI ст., опираючись на факторний аналіз.

1. Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. *Організація та методика науково-дослідницької діяльності*. – К.: Знання-Прес, 2002. – С. 54–78. 2. Смоляр И.М. *Терминологический словарь по градостроительству*. – М.: РОХОС, 2004; Фомин И.А., Кушнарєнко М.М. *Теоретические основы градостроительного проектирования: Учеб. пособие*. – К., 1988. 3. Петришин Г.П. (Для прикладу, для західноукраїнського регіону). *Природно-ландшафтные основы процесса градообразования: Автореф. дис. ...канд. арх.* – М., 1990. – 24 с.; Габрель М.М. *Методологічні основи просторової організації містобудівних систем (на прикладі Карпатського регіону України): Автореф. дис. ...д-ра техн. наук*. – К., 2002. – 36 с. тощо. 4. Білоконь Ю., Фомін І. *Просторове вирішення зовнішньої політики України // Транскордонні території України (Проблеми розвитку): Монографія: Зб. наук. праць / Ред.-упор.: Ю. Білоконь, І. Фомін*. – К.: Укрархбудінформ, 1999. – С. 36–44. 5. Косицкий Я.В. *Композиционные основы планировочной структуры города: Учеб. пособие*. – М.: Изд-во МАРХИ, 1984. – 124 с. 6. Габрель М.М. *Вказ. праця*. – 3 с. 7. Перцик Е. *Районная планировка (Географические аспекты)*. – М., 1973. 8. Петришин Г.П. *Закономірності історичного процесу містотворення у Західноукраїнському регіоні // Вісн. Нац. ун-ту “Львівська політехніка”*. – 2001. – № 429. – С. 45–51.

УДК 711

О.Л. Пікущенко

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра архітектурного проектування

ЗНАЧЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПЕРЕДУМОВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ЧЕРНІВЦІВ КІНЦЯ XVIII – ПОЧАТКУ XXI ст.

© Пікущенко О.Л., 2007

Висвітлено політичні передумови, які значно вплинули на містобудівельний розвиток Чернівців наприкінці XVIII – початку XXI століть.

Вступ. Архітектура Чернівців має риси багатьох історичних періодів та унікальну містобудівельну спадщину. Містобудівельна ситуація Чернівців – яскравий зразок змін історичних традицій у розвитку архітектурно-планувальної структури. Проте до цього часу архітектурний та містобудівельний розвиток міста залишається ще малодослідженим. Особливою інтенсивністю відзначався він у другій половині XIX – початку XX століть. Це був час активних трансформацій містобудівельної структури Чернівців, час розвитку нової урбаністичної субстанції, період формування ансамблів центральної частини міста.

Метою статті є висвітлення політичних передумов та їх значення для містобудівельного розвитку Чернівців.

Обговорення проблеми. Вважається, що Чернівці виникли не пізніше 1408 р., оскільки саме під цією датою місто згадується в одній із грамот молдавського господаря Олександра, прозваного Добрим. Невелике поселення на пагорбі над Прутом, очевидно, було заселене ще раніше і

перебувало під захистом на горі Цецин, де стояла військова залога галицько-волинського князя. У середині XIV ст. вся Буковина разом із Чернівцями потрапляє під владу Угорщини, а потім Молдавського князівства. З 1457 р. після адміністративної реформи місто стає центром волості і з цього часу повільно, проте невпинно зростає, незважаючи на тривалі періоди занепаду [1].

Важливою подією, яка визначила подальший розвиток міста, стало приєднання Буковини до володінь Австрійської монархії. Для того, щоб заокруглити свої володіння на сході та забезпечити сполучення між Галичиною, приєднаною до Австрії у 1772 р., та Семигородом, Австрія у 1774 р. приєднала також північну частину Молдавського господарства з містами Чернівці, Серет і Сучава, мотивуючи це тим, що цей край також належав колись до Галицького князівства [2]. 31 серпня 1774 р. на Буковину із Галичини вступили австрійські війська під керівництвом обервахмістра Міга. Того ж дня у місто Чернівці переїхало головне командування. Решта території Буковини було приєднано до австрійських володінь пізніше.

З адміністративного погляду Чернівці змінили свій статус. Зокрема, 6 серпня 1786 р. згідно із розпорядженням цісаря Буковина була об'єднана із Галичиною, тому надалі вона як галицький округ входить до львівської губернії. Головною причиною об'єднання було прагнення встановити більш чітке адміністративне управління, адже подібні розпорядження цісар Йосиф віддавав в інших краях [3]. Одночасно Чернівці стали центром повіту у складі Галичини, а з 1849 р. – центром Буковинського краю. Проте, питання автономії Буковини завжди залишалося актуальним. Його розв'язанню сприяли революційні події “весни народів” 1848 р. Рух, який викликала в австрійських землях Лютнева революція, охопив і Буковину. Проте лише декретом від 10 травня 1854 р. були започатковані самостійні крайові влади у Чернівцях [4].

На час приєднання Буковини до володінь Австрійської монархії Чернівці були невеличким містом з населенням близько 1000 мешканців і приблизно з 200 будиночками. Із встановленням у місті військового правління (до 1786 р.) було впроваджено врегулювання міської забудови. Інструкція 1778 року “Про порядок будівництва в місті” вимагала погодження з інженером міської управи плану, фасаду і розрізу споруди. У “Міському впорядкуванні” 1786 року (генерал Енценберг) – першому міському статуті Буковини, який поширювався і на Чернівці – були викладені приписи про будівництво кам'яних споруд та заохочувальні пільги для мешканців, які їх мурують, а саме: звільнення на тридцять років від державних податків і на десять – від міських (зокрема і податку на землю). У 1786 році в Чернівцях було 16 кварталів і 16 квартальних майстрів, які обходили місто, слідкували за порядком і протипожежною безпекою. Завдяки статуту відбулася заміна дерев'яних споруд на кам'яні [5].

Наприкінці XVIII – у середині XIX ст. починається серйозна трансформація містобудівельної субстанції міста. Зокрема закладаються основні напрямки розбудови вулиць, формується структура головних площ. Перший міський інвентаризаційний план земельних наділів інженера Піццелі датується 1778 роком, де кожна ділянка на плані мала власний номер. Всього на плані було нанесено 417 ділянок, а 413 з них мали власні поштові номери, що свідчило про реальне існування цих споруд [6].

Оскільки територія колишнього міського центру не відповідає за розмірами новим адміністративним функціям, нова влада почала активно розвивати території передмість. Основним напрямком став південний – вздовж Сучавського шляху, який поєднував Чернівці з Віднем. Як видно із карти, основою планувального каркаса міста ще залишалася єдина вулиця, забудована мурованими спорудами та відносно впорядкована. Суцільна лінія фронту була сформована на невеликому відтинку між пл. св. Духа та пл. Ринок. Напрямок вулиці збігався із сучасною вулицею Головною. За свідченням Ф. Кайндля, нормоване впорядкування вулиці і заміна дерев'яної забудови на кам'яну відбулися завдяки міському статуту, прийнятому у 1786 р. З 1793 р. розпочався благоустрій сучасної вул. Сагайдачного, що проходила через нижнє місто [7].

У 1790 р. на вільній від забудови території почали влаштовувати базар, внаслідок чого нова площа отримала назву Ринок (згодом Рингпляц, потім Центральна). Геометрія площі вже у 20-х роках XIX ст. набула форми неправильного чотирикутника, з кутів якого розходилися вулиці. Вона закріпила за собою роль урбаністичного центра міста, навколо якого поступово розросталася

забудова. Цим був зафіксований початок регулярного, впорядкованого розвитку міста з внесенням до його структури елементів класицистичного містобудування та трансформації виразно лінійної архітектурно-планувальної структури у радіальну. Формується конфігурація площ Мейльпляцу (Австрії) та Хольцпляцу (Філармонії). Майже під прямим кутом до головної вулиці розходилися в обидва боки другорядні вулиці. Вони ще фактично не забудовані. Квартали між вулицями поділені на парцелі, проте на багатьох з них ще не було жодних будівель. Забудова мала дисперсний та нерегульований характер. Характерне “тяжіння” розвитку забудови у напрямку резиденції митрополита – об’єкта “містобудівельного тяжіння”. У цей час вже була сформована мережа вулиць, що пов’язує резиденцію із центральною частиною міста. Під час розбудови міста зникають деякі вулиці, які видно на плані Пітцеллі. Деякі вулиці впорядковуються, деякі створюються заново, як, наприклад, вулиця Руська, відкриття якої від головної площі обговорювалося ще з 1816 р. [8].

Помітно, що найважливішим містотвірним фактором стає рельєф, який обмежує розвиток міста у північно-східному та південно-західному напрямках, а також стає межею функціонального зонування міста: на південному сході за потічком розташовуються цегельні, формуючи таким чином промислову зону.

Наступний етап інтенсивного містобудівельного розвитку Чернівців пов’язаний з революційними подіями середини XIX ст. Березнева революція 1848 р. в Австрії викликала значні зміни в політичному устрої держави, які мали наслідки і для Буковини: у 1849 р. вона визнана окремим, відділеним від Галичини автономним краєм з титулом герцогства, у 1861 р. вона отримує самоврядування. У 1867 р. Австрія перетворюється на дуалістичну монархію Австро-Угорщину, широко декларуються демократичні свободи: рівність усіх громадян перед законом. Конституційні закони 1867 року завершили формування системи управління Австро-Угорщини, яка з невеликими змінами проіснувала до її розпаду. Буковина відійшла до австрійської частини монархії і була одним з 17 її автономних коронних країв.

Політичні зміни середини XIX ст. суттєво відобразилися на містобудівельному розвитку Чернівців. У 1854 р. було створено карту – Plan von Czernowitz (План Чернівців) [9]. На цей час територія міста збільшилася, оскільки згідно з указом губернського управління від 19 вересня 1847 р. чотири приміські села – Роша, Клокучка, Гореча і Калічанка – було віднесено до передмість (їх мешканці отримали рівні права з міщанами) [10]. Відразу помітні величезні зміни, які відбулися в архітектурно-планувальному укладі міста. Загалом планувальна структура набула чіткості та регулярності, продовжився розвиток системи площ, що сформувало сучасний міський каркас Чернівців. Як центр планувальної структури остаточно закріплюється Рінгпляц. У цей час вже повністю сформована забудова чотирьох сторін площі, а спорудою Ратуші, будівництво якої провадилося у 1843–1847 рр. за проектом А. Микулича, було завершено формування головної площі Чернівців. В об’ємно-планувальному вирішенні споруди було використано традиційну схему міських ратуш – поєднання двох об’ємів – горизонтального (самої споруди) і вертикального (башти з годинником). Струнка вертикаль закріпила візуальне домінування споруди в архітектурному образі Чернівців.

Окреслено контури Мейльпляц (сучасна площа Філармонії), Гетрайдеплатц (Театральна), а також Хольцплатц і Штомплатц, Грецька площа. Вулиці, що сполучають площі, забудовуються мурованими будинками. Зокрема, повністю сформованою на цей час є вже забудова сучасної вулиці Головної на відтинку між Рінгплатц і Хольцплатц. У середині XIX ст. відбувається виразна диференціація забудови Чернівців: великоміська вздовж центральних вулиць та навколо площ та садибна у периферійних частинах Чернівців та вздовж другорядних вулиць. Надалі важливим об’єктом містобудівельного тяжіння залишається резиденція єпископа: у цьому напрямку розвиток забудови відбувається найбільш інтенсивно. Ще одним напрямком урбаністичного тяжіння стає шлях, що поєднує Чернівці зі Львовом, який проходив паралельно до течії Прута. До середини XIX ст. споруджено муровані будинки вздовж вулиці, хоча забудова має розосереджений характер.

У 1866 р. було відкрите постійне залізничне сполучення між Чернівцями та Львовом. У 1864–1882 рр. за проектом Й. Главки було споруджено комплекс резиденції митрополитів Буковини і Далмації. На початок XX століття на півночі щільна забудова поширилася вже до

залізничного вокзалу, на заході вона обмежена струмком Клокучка, на півдні поширилися до сучасних вулиць Чапаєва і Герцена, а на сході була обмежена залізничною колією. Отже, місто за другу половину XIX ст. територіально не зростало. Забудова поширювалася так званим екстенсивним способом, “у висоту”, шляхом заповнення вільних ділянок та підвищення поверховості. У 1897 р. було прокладено колію електричного трамваю. Також було споруджено ще один вокзал.

Отже, період другої половини XIX ст. характеризувався інтенсивним містобудівним розвитком. У цей час повністю сформувалася забудова центральної частини міста, яка диференціювалася за поверховістю та щільністю, розвинулося міське господарство. Роки Першої світової війни у Чернівцях, зрештою, як і в інших містах Австро-Угорщини, були часами занепаду. У 1914–1918 рр. під час військових дій лише російські війська тричі брали місто.

1 листопада 1918 р. Українська Національна Рада – повноважний орган українців Галичини та Буковини – перебрала владу у Львові, започаткувавши таким чином першу в історії західно-українських земель національну державу українців – Західно-Українську Народну Республіку. Відгуком буковинців на цю подію стало проведення 3 листопада у Чернівцях всенародного віча, на яке зібралось майже 10 тисяч повноважних представників від українських громад усього краю, яке постановило: “Віче бажає прилучення австрійської частини української землі до України”. Однак румунські політики на чолі із великим поміщиком із Сторожинця Янку Флондором відхилили пропозиції української сторони, вимагаючи від австрійського уряду передати їм під управління всю Буковину, а вони вже самі виділять українцям “українську” частку краю. Ці претензії пролунали на румунській контитутанті, яка відбулося у Чернівцях 27 жовтня.

Українська державність на Буковині проіснувала недовго. Румунські політики на чолі із Флондором домовилися із королівським урядом у Яссах про окупацію краю румунськими боярами. Вже 8-го листопада 8-ма румунська дивізія під командуванням генерала Я. Цадіка захопила Глибоку, а 11-го були окуповані Чернівці [11]. За румунської влади Чернівці залишилися адміністративним осередком Буковини.

Румунський період в історії міста характеризувався низкою протиріч. З одного боку – політика жорсткої експлуатації робітників, а з іншого – доволі успішний розвиток промисловості. Зокрема, наприкінці румунського панування Чернівці стали значним економічним центром. У 1936 р. тут працювало 155 більших та 61 мала фірма. У містобудівному аспекті Чернівці практично не розвивалися: не збільшилася його територія, за роки румунської влади не було опрацьовано містобудівних концепцій (як, наприклад, у Львові). З іншого боку – місто змінювалося. Заповнювалися порожні місця у сформованій забудові. За міським парком, на мальовничих околицях виростали дільниці особняків. Розвиток функціоналізму у Чернівцях також пов’язаний із румунською школою. У цей час була споруджена одна із кращих споруд функціоналізму – румунський Палац культури, збудований за проектом відомого румунського архітектора Хоріє Крянге (1937 р.). В архітектурі Румунії у цей час отримав розвиток напрямок, який орієнтувався на використання мови румунської архітектури XVI–XVIII століть, т. зв. “стиль бринковяну”. Ці мотиви стали основою того неорумунського стилю, який визначив архітектурний образ міста у міжвоєнний період.

Новий етап розвитку містобудівної структури Чернівців був пов’язаний із входженням Буковини до складу Української РСР. У червні 1940 р. Чернівці стали повітовим центром Буковини, а 7 серпня 1940 р. Чернівецький та Хотинський повіти було об’єднано у Чернівецьку область, і місто стало обласним центром.

Зміни у геополітичній ситуації 1940 р. безпосередньо повинні були відобразитися і в архітектурній діяльності. “Становлення і ріст радянської архітектури проходили під безпосереднім і благотворним впливом політики партії і Радянської держави. Рішення партії і уряду з питань архітектури і будівництва визначали спрямованість архітектури на всіх етапах її розвитку, надихаючи зодчих на нові звершення, на розроблення нових теоретичних положень, планування та реалізацію сміливих містобудівельних та архітектурних проектів” – такими словами у вступі до книги “Архітектура Радянської України” охарактеризовано роль комуністичної партії у розвитку архітектури радянської України [12].

Отже, першими завданнями нової влади у Чернівцях у сфері архітектури стало провести реструктуризацію архітектурної діяльності на радянський лад та формування нового соціалістичного образу міста. Обидва завдання були складні. Це було пов'язане з тим, що у місті було мало професійних архітектурних кадрів. Тому, на відміну від інших міст Західної України, де з перших днів 1939–1940 років радянська влада почала негайну роботу над новими генпланами (як, наприклад, у Львові), у Чернівцях поки що обмежилися лише ескізним проектом озеленення міста, планування та реконструкції парку, який був затверджений у 1940 р.

Реалізація проекту розпочалася взимку 1941 р., коли було проведено велику роботу з будівництва другої трамвайної колії на вулиці Леніна (тепер Головна), завдяки чому поліпшилося сполучення з південними та південно-східними околицями міста. Були розпочаті роботи з розширення водопровідної сітки, відкрито банно-пральний комбінат, розпочалося житлове будівництво. Одночасно відбувся перерозподіл житлового фонду, який був повністю переданий у державну власність [13].

Реалізація перших ідей соціалістичного оновлення міста була перервана Другою світовою війною. З 6 липня 1941 р. по 29 березня 1944 р. місто перебувало під німецько-румунською владою. На щастя, під час війни Чернівці не зазнали значних руйнувань. Повністю були збережені сформовані раніше містобудівні ансамблі, окремі визначні пам'ятки архітектури.

Перші повоєнні зусилля нової влади були спрямовані на стабілізацію економічної ситуації у місті. Зокрема, на початок 1945 р. у Чернівцях до роботи стали 59 підприємств і 32 промислових артілі, а у 1947 р. промисловість досягла довоєнного рівня.

У 1956 р. Рада Міністрів УРСР затвердила генеральний план міста Чернівців, розроблений Харківським філіалом Діпромiста. Планом передбачався розвиток усіх структурних елементів міста на 25 років.

Основою архітектурно-планувальної композиції генерального плану Чернівців залишилася головна магістраль, яка проходила через центральну частину міста. Це вулиці Хотинська та Вокзальна (зараз об'єднані однією назвою – вулиця Гагаріна), вулиці Леніна, Червоноармійська та Стороженецька з площами Центральною і Радянською. Отже, генплан не передбачав трансформації історично сформованої радіальної структури міста у радіально-кільцеву. Генпланом передбачалося також вирішити дві важливі проблеми: провести чітке функціональне зонування території міста та розгорнути масове житлового будівництва. За генеральним планом місто повинно було розширюватись, в основному, в південному та південно-західному напрямках, вздовж вулиць Леніна (тепер Головна) та Червоноармійської. Було вирішено повністю відмовитися від вибіркового будівництва в історичному центрі й зосередити зусилля на масовому будівництві на нових територіях із застосуванням тільки типових проектів.

У цей час також відбувається перехід від квартальної забудови перших нових житлових районів до створення крупних містобудівельних утворень. Прийняті принципи мікрорайонування і структури системи громадського обслуговування викликали суттєві зміни у композиційній побудові житлових районів. На зміну периметральній забудові кварталів та вулицям-коридорам прийшов принцип “вільного планування”. Діючий генплан 1956 р., який був розрахований на проектний період до 1980 р., вже на початку 1960-х років втратив свою актуальність. Новий сценарій просторового розвитку Чернівців був закладений у наступному плані розвитку міста, який був розроблений Львівським філіалом Діпромiста протягом 1962–1964 років і затверджений Радою Міністрів УРСР 18 червня 1965 р.

Новий генплан у певних позиціях розвивав ідеї попереднього генплану, а у деяких положеннях істотно відрізнявся. Найбільш принциповою ідеєю генплану стало перетворення радіальної планувальної структури міста у радіально-кільцеву, що дозволило б суттєво розвантажити центр від транзитного транспорту та забезпечило б зв'язок між житловими масивами міста, розташованих на периферії. З цією метою передбачалося будівництво напівкільцевої об'їздної дороги навколо міста довжиною 52,5 км, до якої вливалися б всі радіальні дороги, а також пропонувалося спорудження міської кільцевої дороги довжиною 15 км. Також передбачалося будівництво мосту через Прут і

шляхопроводів через залізничні шляхи. У місцях перетину кільцевої дороги з міськими магістралями намічалось будівництво транспортних розв'язок.

За новим генпланом територія міста чітко розмежовувалася на житлові та промислові райони, зв'язані між собою транспортними магістралями. Житлові райони, своєю чергою, розділені на мікрорайони, забезпечені всіма установами соціально-культурного обслуговування населення.

У 1985 р. у Львівському філіалі інституту “Діпромисто” було розпочато роботу з аналізу реалізації основних положень генплану 1965 р. з метою підготовки до розробки нового генплану розвитку Чернівців. Було визначено, що загалом розвиток міста відбувався згідно з основними рішеннями генплану, хоча були невідповідності фактичних параметрів розвитку міста у 1985 р. порівняно із закладеними. За період реалізації генплану у Чернівцях було розміщено ряд промислових підприємств, переважно військового комплексу (наприклад, заводи “Кварц”, “Травітон”, “Вимірювач”, “Граніт”, ВО “Електромаш”), де працювало понад 25 тис. осіб. Виникнення цих підприємств не було передбачене генпланом, а реалізовувалося волонтаристськими рішеннями. Це призвело до надмірної індустріалізації міста. За рахунок експансії житлового будівництва на прилеглих раніше не освоєних землях був забезпечений значний територіальний розвиток Чернівців. На кожні п'ять років розроблялися проекти розміщення житлового будівництва, майже всі житлові райони були охоплені ПДП. Проте, у 1985 р. було визнано, що незважаючи на значні обсяги будівництва, його об'єми недовиконувалися, а забезпеченість загальної площі по місту на кінець 1985 р. становила 14,5 м² замість 18 м², передбачених генпланом. Різде зниження об'ємів реконструктивних робіт не дало змогу реалізувати передбачене генпланом зменшення щільності забудови у центральній частині міста.

Новий етап у розвитку Чернівців пов'язаний з 1990 р. та здобуттям Україною незалежності. У цей час провадиться далі робота над коригуванням генплану, а у 1993 р. приймається новий генплан розвитку Чернівців. Враховуючи нові політичні та економічні реалії у цьому генплані відмовляються від інтенсивного освоєння нових територій, від подальшої індустріалізації міста, значна увага приділяється збереженню та регенерації центральної частини міста.

Висновки. Політичні трансформації, які пережили Чернівці протягом XVIII–XX століть, мали важливе значення для розвитку архітектурно-планувальної структури міста. Майже кожний новий політичний період був ознаменований змінами в архітектурно-планувальному укладі Чернівців.

2. Період кінця XVIII – середини XIX ст. був важливим етапом у розвитку містобудівної структури міста і пов'язаний насамперед зі зміною політичного статусу міста. Надання Чернівцям статусу адміністративного центру повіту у зв'язку із входженням Буковини до складу Австрійської монархії зумовило бурхливий розвиток міста у всіх його сферах, зокрема і в архітектурі. У цей час відбувається інтенсивний територіальний ріст Чернівців, забудова поступово набуває міського характеру, з'являються нові громадські споруди, які стають візуальними домінантами у забудові Чернівців.

3. Наступний етап інтенсивного містобудівного розвитку Чернівців пов'язаний із наданням місту статусу адміністративного центру провінції у 1861 р., що відразу збільшило його політичне та адміністративне значення. Відносна автономія у вирішенні міських справ сприяла інтенсивному розвитку міського господарства та будівництва. У цей час значно збільшуються обсяги освоєних територій, підвищується щільність забудови, з'являються нові точки містобудівної привабливості – залізничний вокзал, митрополича резиденція – у напрямку яких забудова розгортається найбільш динамічно.

4. Міжвоєнний період, коли Чернівці належали до Румунії, на приніс значних змін для розвитку архітектурно-планувального укладу міста і у цьому відношенні він є швидше винятком. Пояснити це можна відносною економічною слабкістю Румунії, що не дозволяло проводити серйозних містобудівних акцій.

5. Із входженням Чернівців до складу Радянської України, а відтак Радянського Союзу у 1940 р. почалися важливі містобудівні перетворення, метою яких було перетворити Чернівці на радянське

місто. У цьому відношенні вирішальними стали концепції генплану 1965 р., реалізація яких надала периферійним частинам міста образу «типового» соціалістичного міста. Новим генпланом був взятий курс на перетворення Чернівців на великий індустріальний центр Буковини, що зумовило у ньому концентрацію багатьох підприємств, а відтак зумовило швидкий приріст населення, що, своєю чергою, призвело до збільшення обсягів житлового будівництва, яке розгорнулося на околицях міста. Чернівці охопило щільне кільце спальних районів.

6. Здобуття Україною незалежності призвело до зміни економічних реалій, що зумовило необхідність перегляду позицій діючого генплану. Новий генплан 1993 р. враховує історичні та регіональні особливості розвитку міста. Важливим його положенням став курс на охорону історичної спадщини.

1. Чернівці: місто на межі тисячоліть. – Чернівці: Золоті литаври, 2005. – 7 с. 2. Дорошенко Д.І. Нарис історії України. – Львів: Світ, 1991. – С. 525–526; 3. Кайндль Р.Ф. Історія Чернівців. – Чернівці: КП вид-во “Золоті литаври”, 2005 – Репринтне видання. – 60 с. 4. Там само, 75 с. 5. Коротун І. Етапи розвитку та забудови міста Чернівці. Формування історико-культурної заповідної території // Архітектурна спадщини Чернівців Австрійської доби: Матеріали міжнар. наук. конф. / Упор. П. Рихло. – Чернівці: КП вид-во “Золоті литаври”, 2003. – С. 9–17. 6. Там само; 7. Колосок Б. Містобудівна спадщина Чернівців // Архітектурна спадщини Чернівців Австрійської доби: Матеріали міжнар. наук. конф. / Упор. П. Рихло. – Чернівці: КП вид-во “Золоті литаври”, 2003. – С. 18–26. 8. Кайндль Р.Ф. Історія Чернівців. ...С. 212. 9. Кайндль Р.Ф. Історія Чернівців. – С. 154. 10. Чеховський І. Чернівці – ковчег під вітрилами толерантності: Історичні студії багато культурного етнорелігійного феномену в центрі Європи. – Чернівці: Рута, 2004. – 76 с. 12. Архитектура Украины на современном этапе / В.П. Дахно, В.И. Ежов, С.К. Килессо и др. – К.: Будівельник, 1984. – 7 с. 13. Хохол Ю.Ф., Ковальов Ю.С. Чернівці: Історико-архітектурний нарис. – К.: Будівельник, 1966. – 69 с.

УДК 711

Б.С. Посацький, І.Я. Черняк

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра містобудування

УРБАНІСТИЧНА КОНЦЕПЦІЯ ТУРИСТИЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ КОМПЛЕКСУ ПАМ’ЯТОК АРХЕОЛОГІЇ “СТІЛЬСЬКЕ”

© Посацький Б.С., Черняк І.Я., 2007

Пам’ятки археології в Україні дуже обмежено використовуються як об’єкти туризму з причини відсутності інфраструктури обслуговування. Урбаністична концепція має на меті визначити напрямки господарського освоєння території в оточенні пам’яток археології для їх туристичного використання.

Постановка проблеми. Напрямки і шляхи урбаністичного планування освоєння території в оточенні пам’яток археології з метою їх туристичного використання.

Мета статті. Метою дослідження є визначення складових урбаністичної концепції освоєння території з метою туристичного використання пам’яток археології “Стільське” у Львівській області.

Основна частина. Пам’ятки археології належать до численних і одночасно маловідомих видів культурної спадщини України. На території Львівської області їх налічується 488, однак